

## MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA ZADAŃ Z ARKUSZA I

Zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu *Z Pińska w świat*.

*Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi ucznia mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę ucznia, należy stosować punktację z modelu.*

**Uwaga:** za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów. Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Projektowana odpowiedź	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe		
1.	Oba akapity są rodzajem wprowadzenia ( <i>sygnalizują porządek i główne wątki wypowiedzi</i> ); określają bohatera przez usytuowanie kulturowe).	<b>1</b>	0		
2.	D.	<b>1</b>	0		
3.	– brak odparcia przewidywanych zarzutów (kontrargumentów); uznanie dla pisarstwa Ryszarda Kapuścińskiego; – sytuacja laudacji; <i>za jeden element odpowiedzi – 1 punkt</i>	<b>2</b>	1		
4.	W akapitach: 9., 10., 11. (dopuszcza się wskazanie akapitów 6., 7.) <i>punkt przyznajemy już za wskazanie dwóch akapitów</i>	<b>1</b>	0		
5.	Cecha: od szczegółu do ogółu. Przejawy: np.: precyzja w kreśleniu szczegółów; zdolność dostrzeżenia losu konkretnego człowieka; dokładna znajomość realiów opisywanego kraju; trafność uogólniających sądów; umiejętność komentowania historii; przenikliwość i celność sądów;	<b>1</b>	0		
6.	C.	<b>1</b>	0		
7.	<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <i>np.:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Sztuka jest arystokratyczna.</i></li> <li>▪ <i>Kultura może być masowa, sztuka nigdy.</i></li> <li>▪ <i>Sztuka – to arystokracja kultury.</i></li> <li>▪ <i>Księgarnie upodabniają się do piekarni: chcą mieć tylko świeży towar.</i></li> <li>▪ <i>Fanatycy to ludzie pozbawieni słuchu.</i></li> </ul> </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Sztuka nie jest dla wszystkich.</li> <li>▪ Kultura może być dostępna dla wszystkich, sztuka nie (jest dostępna dla przygotowanych do jej odbioru).</li> <li>▪ Gonią za nowościami, jak gdyby o wartości książki stanowił fakt, że dopiero co została wydana (ironicznie).</li> <li>▪ Fanatycy to ludzie głusi na inne przekonania i sądy.</li> </ul> </td> </tr> </table>	<i>np.:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Sztuka jest arystokratyczna.</i></li> <li>▪ <i>Kultura może być masowa, sztuka nigdy.</i></li> <li>▪ <i>Sztuka – to arystokracja kultury.</i></li> <li>▪ <i>Księgarnie upodabniają się do piekarni: chcą mieć tylko świeży towar.</i></li> <li>▪ <i>Fanatycy to ludzie pozbawieni słuchu.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Sztuka nie jest dla wszystkich.</li> <li>▪ Kultura może być dostępna dla wszystkich, sztuka nie (jest dostępna dla przygotowanych do jej odbioru).</li> <li>▪ Gonią za nowościami, jak gdyby o wartości książki stanowił fakt, że dopiero co została wydana (ironicznie).</li> <li>▪ Fanatycy to ludzie głusi na inne przekonania i sądy.</li> </ul>	<b>2</b> <i>za pełną odpowiedź</i>	za wskazanie dwóch przykładów – 1 pkt lub za wskazanie jednego przykładu i poprawną jego interpretację – 1 pkt
<i>np.:</i> <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Sztuka jest arystokratyczna.</i></li> <li>▪ <i>Kultura może być masowa, sztuka nigdy.</i></li> <li>▪ <i>Sztuka – to arystokracja kultury.</i></li> <li>▪ <i>Księgarnie upodabniają się do piekarni: chcą mieć tylko świeży towar.</i></li> <li>▪ <i>Fanatycy to ludzie pozbawieni słuchu.</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Sztuka nie jest dla wszystkich.</li> <li>▪ Kultura może być dostępna dla wszystkich, sztuka nie (jest dostępna dla przygotowanych do jej odbioru).</li> <li>▪ Gonią za nowościami, jak gdyby o wartości książki stanowił fakt, że dopiero co została wydana (ironicznie).</li> <li>▪ Fanatycy to ludzie głusi na inne przekonania i sądy.</li> </ul>				
8.	W akapicie 12. znajduje się odpowiedź na pytanie z akapitu 4. (dopuszcza się określenie związku między treścią tych akapitów) <i>za odpowiedź dopuszczalną – 1p.</i>	<b>2</b>	1		
9.	C.	<b>1</b>	0		

10.	Istotą poprawnej odpowiedzi jest interpretacja słów: „ <b>albo</b> zginiemy z nienawiści, <b>albo</b> uratujemy się, szukając porozumienia”. <i>dopuszcza się cytaty</i>	1	0	
11.	Dziennikarstwo to sposób na życie, poczucie misji, pasja, utożsamianie się z zawodem, ponadprzeciętna uczciwość i etyczne postępowanie.	1	0	
12.	Istotą poprawnej odpowiedzi jest myśl, że reportaż dociera do ludzi nieczytających literatury pięknej.	1	0	
13.	Rodzaj wrażliwości etycznej; ponadprzeciętna wrażliwość na zło.	1	0	
14.	Nazwa środka: powtórzenie (anafora). Określenie funkcji: np.: pozwala podkreślić niezwykłość pisarstwa, wyliczyć zasługi pisarza, uzasadnić nadanie tytułu doktora h.c.; rytmizuje zdanie. <i>Za nazwanie środka – 1punkt</i> <i>Za określenie jego funkcji – 1punkt</i>	2	1	
15.	<i>Informacje,</i> np.: - urodzony w Pińsku nad Prypecią, - dziennikarz <i>Sztandaru Młodych</i> , - autor książek <i>Heban</i> , <i>Lapidaria</i> (wystarczy jeden tytuł), - publicysta, reporter, pisarz, podróżnik, autor licznych reportaży, - otrzymał tytuł dr h.c. na Uniwersytecie Wrocławskim, - prowadził zajęcia ze studentami na Uniwersytecie Wrocławskim.	<i>Opinie,</i> np.: – jest autorytetem literackim, – jest autorytetem etycznym, – doskonale operuje słowem, – ma uniwersalną siłę oddziaływania.	2	1
		<i>za odpowiedź pełną</i>	<i>za podanie co najmniej 2 faktów i 1 opinii.</i>	

## Część II – pisanie w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu

Temat 1. Carska Rosja i jej stolica. Na podstawie załączonych fragmentów *Pana Tadeusza* i *Dziadów* cz. III napisz, czym charakteryzowało się życie ludzi w Rosji początku XIX wieku.

### I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

**Punktacja:**

#### Obraz Rosji we fragmencie *Pana Tadeusza*

- |  |     |
|--|-----|
| 1. Obraz Petersburga z punktu widzenia Telimeny (dystans autora).                        | 0-1 |
| 2. Petersburg – metafora wielkiego świata.   | 0-1 |
| 3. Strach jako metoda sprawowania władzy;<br>argumenty (co najmniej 1 argument),<br>np.: | 0-1 |
| a. reakcja Kozodusina,   | 0-1 |

- b. przerażenie czynownika,  
 c. czynownik musi się przyznać do winy, aby zmniejszyć karę.
- 4. Silne zhierarchizowanie,** 0-1  
**argumenty** (*co najmniej 1 argument*), 0-1  
 np.:
- a. uznanie przez czynownika absurdalnych sądów władzy,  
 b. podważenie przez czynownika sądu Wielkiego Łowczego uznane za zuchwalstwo.
- 5. Prawo (władza) służy bogatszym;** 0-1  
**argumenty:** (*co najmniej 1 argument*), 0-1  
 np.:
- a. policmajster nie spełnia swej roli stróża prawa; służy bogatszym, wyżej postawionym społecznie ludziom,  
 b. kara zależy od łaski (niełaski) cara.
- 6. Protekcja i kontakty towarzyskie jako podstawa funkcjonowania społeczeństwa** 0-1  
**argumenty** (*co najmniej 1 argument*), 0-1  
 np.:
- a. Telimena jest pod opieką Kozodusina,  
 b. Kozodusin powołuje się na cara.

### **Obraz Rosji we fragmencie *Dziadów***

- 7. Petersburg z punktu widzenia narratora wszechwiedzącego.** 0-1  
**8. Petersburg – metafora państwa, reżimu, samodzierżawia.** 0-1  
**9. Silne zhierarchizowanie;** 0-1  
**argumenty** (*co najmniej 1 argument*), 0-1  
 np.:
- a. kolejność miejsca na spacerze zależy od stopnia zajmowanego w dworskiej hierarchii,  
 b. postawa czynowników pokazuje funkcjonowanie carskiego systemu: kłanianie się wyższemu od siebie i pogardzanie niższymi.
- 10. Kult cara i dworu;** 0-1  
**argumenty,** 0-1  
 np.: porównanie spaceru dworu carskiego do procesji religijnej (car – pomazaniec Boży, sakralizacja władzy carskiej).
- 11. Ceremonialność życia dworskiego;** 0-1  
**argumenty** (*co najmniej 1 argument*), 0-1  
 np.: spacer stał się rodzajem ceremonii, udział w nim nobilituje, staje się obowiązkiem towarzyskim (*co najmniej 1 argument*),
- 12. Cechy społeczeństwa – pycha, służalczość, snobizm,** 0-2  
**argumenty** (*co najmniej 1 argument*), 0-1  
 np.:
- a. ludzie ponoszą ofiary (marzną, chorują – suchotniczy kaszel), jednak potrzeba zobaczenia dworu jest zbyt wielka, by się jej oprzeć,  
 b. zachowanie urzędnika idącego w rozpiętym futrze, żeby wszyscy widzieli jego order.

Uwaga: jeżeli uczeń zauważy np.: obecność porównań animalistycznych (*trzoda soboli, chód soboli, chód żuka, jak osy, jak skorpiony, pstre motyle, rumiane jak raki*), podkreślenie

umownej hierarchiczności struktury społecznej zaznaczone porównaniem do talii kart (*króle, damy, niżniki*), należy mu przyznać punkty z puli „szczególnych walorów pracy”.

### 13. Podsumowanie

**pełne,**

4

np.: Mickiewicz satyrycznie (groteskowo) przedstawia stosunki panujące w carskiej Rosji oraz postawy żyjących tam ludzi. System carski opiera się na biurokracji i wszechogarniającym strachu, protekcji, układach towarzyskich. Ludzie są ofiarami systemu albo tępymi wykonawcami rozkazów.

**częściowe,**

(2)

np.: System społeczny w Rosji carskiej był autorytarny. Ludzie żyli w strachu, za wszelką cenę starali się przypodobać władzy i donosili na siebie.

**próba podsumowania;**

(1)

np.: lakoniczne stwierdzenie, że życie ludzi w Rosji początku dziewiętnastego wieku opierało się na strachu i urzędniczej zależności.

Temat 2. **Koncepcja ludzkiego losu w *Chłopach* Władysława Stanisława Reymonta.**

**Przedstaw temat, analizując wskazany fragment oraz wykorzystując znajomość I tomu powieści.**

### I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

**Punktacja:**

#### 1. Wstępne rozpoznanie fragmentu – hipoteza interpretacyjna,

0-1

np.: fragment ukazuje mentalność mieszkańców wsi (poglądy dotyczące istoty losu ludzkiego, miejsca człowieka w świecie); fragment przedstawia zbiorową psychikę mieszkańców wsi (*co najmniej 1 wskazanie*).

#### 2. Określenie kreacji narratora,

0-1

np.: narrator trzecioosobowy („realistyczny obserwator”); narrator identyfikuje się z poglądami chłopów (jest związany ze światem wsi; w narracji pojawia się dialektyzacja); narrator nie informuje, kto mówi (nie ma imion bohaterów) (*co najmniej 1 określenie*).

#### 3. Określenie sytuacji narracyjnej,

0-1

np.: wesele Boryny i Jagny Paczesiówny (*dopuszcza się: spotkanie sąsiedzkie*), które odbywa się jesienią, kiedy dobiega końca cykl natury (spotkanie, będące okazją do podsumowania minionego czasu); czas odpoczynku, będący czasem refleksji nad życiem (*co najmniej 1 określenie*).

### Fragment

#### 4. Odczytanie koncepcji ludzkiego losu,

0-10

np.:

- człowiek jest istnieniem niesamodzielnym (*wszystko jest w Boskim ręku*),
- życie ludzkie jest walką o byt, o swoje (*z garści nie popuszczaj*),
- człowiek jest podatny na wpływy zła – szatana (*Zły rządzi światem*),
- życie ludzkie jest nieustannym trudem,
- ludziom towarzyszy poczucie utraty, tęsknota za nieokreśloną przeszłością (*drzewiej nie tak bywało*),
- konflikty ludzkie (powodowane przez egoizm, zachłanność, biedę) są nieuniknione,
- człowiekowi towarzyszy poczucie nieuchronności śmierci,
- człowiek wszystkie swoje nadzieje łączy z miłosierdziem Boskim,
- człowiek nie jest w stanie przejrzeć wyroków Boskich,

- j. należy żyć według przykazań Bożych,
- k. człowiek skazany na cierpienie musi znosić swój los z pokorą,
- l. nagroda za życie czeka w niebie,
- m. szansę wythnienia przynoszą człowiekowi święta (kompensacyjna rola obrzędu, obyczaj),
- n. człowiek odnajduje źródła otuchy w życiu we wspólnocie (w braterstwie, w życiu w zgodzie z innymi, wyżaleniu się innym; w przebaczeniu innym, w przezwyciężaniu zawziętości),
- o. człowiek powinien żyć pełnią życia, intensywnie (*Jak pić, to już całą kwartą, masz człowieku robotę? – pilno rób, kulasów nie żałuj i szczerze się przykładaj!*).

**5. Dostrzeżenie tonu refleksji nad ludzkim losem:** (*uczeń może zauważyć, że jest optymistyczna lub pesymistyczna, lub taka i tak,*), *ale punkt przyznajemy, jeśli stwierdzenie wynika z analizy*). **0-1**

### I tom powieści

**6. Odczytanie koncepcji ludzkiego losu,** **0-6**

**np.:**

- a. ludzie podlegają zmienności pór roku i rytmowi prac na roli,
- b. ludzki los jest określony przez porządek liturgiczno–obrzędowy,
- c. człowiek jest zdeterminowany biologicznie (popęd seksualny, dziedziczone geny),
- d. o powodzeniu w życiu decyduje natura – zdrowie, siły do pracy, młodość, np. los Agaty), los małżeństwa Macieja (*Jak stary młodkę bierze, diabeł się cieszy...*),
- e. człowiek ma swoje miejsce w porządku społecznym (hierarchiczna struktura gromady i rodziny),
- f. człowiek jest ograniczony przez normy moralne akceptowane przez społeczność – przekroczenie jest karane,
- g. kultura stanowi drugą naturę człowieka,
- h. los człowieka jest w powieści uwznioślony, wpisany w sferę mitu.

**7. Wskazanie podstawowych kontekstów,** **0-1**

**np.:**

literackiego, biblijnego, filozoficznego (*co najmniej 1 kontekst*).

**8. Podsumowanie**

**pełne,**

**(4)**

np.: wskazanie zdeterminowania losu człowieka przez naturę, kulturę, religię, porządek społeczny, porządek życia i śmierci; podkreślenie trudu ludzkiego życia; wskazanie możliwości przezwyciężenia trudu egzystencji poprzez religijność, kultywowanie tradycji, życie we wspólnocie z innymi ludźmi i całym światem;

**częściowe,**

**(2)**

np.: człowiek, należąc do świata natury i kultury, może w swoim życiu osiągać stan równowagi wewnętrznej;

**próba podsumowania**

**(1)**

np.: mieszkańcy wsi są zdeterminowani przez naturę.

## **II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów) Punktacja**

*Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.*

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1

*Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

## **III. STYL (maksymalnie 5 punktów)**

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1

*Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

## **IV. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)**

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, 12
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia, 6
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, słownikowych, frazeologicznych i fleksyjnych, 3
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, słownikowych i frazeologicznych. 1

*Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

## **V. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)**

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy); 3
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja; 2
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1

*Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

## **VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0 – 4**